

**ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑΣ**

**Το έγγραφο ετοιμάστηκε στα πλαίσια του έργου LIFEwithVulturesCY
(LIFE18 NA/CY/001018), Φεβρουάριος 2020**

Οδηγίες Πράσινων Συμβάσεων για την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (Ταμείο Θήρας) έχει ως απώτερο σκοπό την προστασία, ανάπτυξη, έρευνα, και ορθολογική διαχείριση όσον αφορά τα είδη θηράματος καθώς και άλλα είδη άγριας ζωής της Κύπρου, και ταυτόχρονα τη βιώσιμη διαχείριση του κυνηγιού. Ως Δημόσιος φορέας, οφείλουμε να αντιληφθούμε ότι παρά τη πρόθεσή μας να διαχειριστούμε και να διατηρήσουμε την άγρια θήρα και πανίδα και τα φυσικά ενδιααιτήματά τους, εντούτοις, μπορεί να επηρεάσουμε αρνητικά το φυσικό περιβάλλον. Τέτοιες αρνητικές επιδράσεις μπορούν να προκύψουν μέσα από λανθασμένες επιλογές αγαθών, υπηρεσιών, πηγές ενέργειας, καθώς και από την ανεξέλεγκτη και μη αναγκαία κατανάλωση ενέργειας τα οποία δεν είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, τέτοιες επιλογές εμποδίζουν τον μετριασμό του φαινομένου της κρίσης της κλιματικής αλλαγής. Επομένως, για να εξασφαλίσει 'πιο πράσινες' και βιώσιμες επιπτώσεις προς το φυσικό περιβάλλον, η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας πρέπει να υιοθετήσει κατάλληλα μέτρα τα οποία στοχεύουν την βιωσιμότητα όσον αφορά την χρήση φυσικών πόρων, την κατανάλωση ενέργειας, και τις επιλογές αγαθών και υπηρεσιών.

Αυτός ο οδηγός Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων προετοιμάστηκε στα πλαίσια του έργου LIFEwithVulturesCY (LIFE18 NAT/CY/001018) με σκοπό να προωθήσει και να επιτύχει βιωσιμότητα περιβάλλοντος σε ολόκληρο το εύρος δράσης της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας.

Το έγγραφο αυτό αναπτύχθηκε σύμφωνα με τα πρότυπα των Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (<https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf>) και λαμβάνει υπόψη το Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος της Κυπριακής Δημοκρατίας (2012-2014). Η πολιτική Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων έχει επιτυχώς εφαρμοστεί σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες καθώς και σε διάφορα πολιτικά συστήματα και στρατηγικές, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αναγνωρισμένη δυνατότητά της να ενθαρρύνει τη θέσπιση αλλαγών συμπεριφοράς σχετικά με τη βιώσιμη κατανάλωση, παραγωγή και χρήση των φυσικών πόρων και, ως εκ τούτου, την προώθηση της καινοτομίας.

Ο Σκοπός των «Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων»

Μέσω της πολιτικής της Ε.Ε., επιδιώκεται όπως, κατά την αγορά προϊόντων, υπηρεσιών ή κατά την εκτέλεση έργων, οι Αναθέτουσες Αρχές του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές τους διαστάσεις, για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τον συνολικό κύκλο ζωής του προϊόντος ή υπηρεσίας, οι οποίες είναι το ίδιο ανταγωνιστικές με άλλες, τις «συμβατικές» όπως θα τις αποκαλούμε, και εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Οι συμβάσεις αυτές έχουν λιγότερες επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, τους φυσικούς πόρους και το περιβάλλον. Ιδιαίτερα όσον αφορά τα προϊόντα, αυτά είναι ενεργειακά πιο αποδοτικά και λιγότερο ή καθόλου ρυπογόνα, σε σχέση με άλλα που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Έτσι, μέσα από τη συμπερίληψη των ΠΔΣ στη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, είναι δυνατή η ενίσχυση νέων τεχνολογιών και προϊόντων και η προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, ώστε να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Με την εφαρμογή των Πράσινων Συμβάσεων επιτυγχάνεται:

- Η μείωση της κατανάλωσης των φυσικών πόρων.
- Η εξοικονόμηση ενέργειας.
- Η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
- Η εξοικονόμηση χρημάτων.
- Η μείωση των αποβλήτων συσκευασίας.
- Η μείωση των επικίνδυνων αποβλήτων.
- Η ανακύκλωση και η χρήση ανακυκλωμένων υλικών.
- Η προαγωγή της οργανικής γεωργίας.
- Η βελτίωση της δημόσιας εικόνας της Αρχής ή του Οργανισμού.
- Η βελτίωση της υγιεινής του εργασιακού περιβάλλοντος.
- Η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.
- Η ενθάρρυνση των Κυπριακών βιομηχανιών να παράγουν «πράσινα» προϊόντα.

Υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής αυτής πολιτικής θα είναι ο **Μιχάλης Αντωνίου**, από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας.

Η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας θα καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να ακολουθεί τις ακόλουθες πρακτικές βιώσιμης περιβαλλοντικής διαχείρισης:

➤ **Υλικά και συσκευασία:**

Ξυλεία και προϊόντα ξυλείας:

- Οποιοσδήποτε αγορές επίπλων γραφείου για την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας θα πρέπει να προέρχονται από εταιρείες που χρησιμοποιούν βιώσιμες πηγές ξυλείας.
- Επίσης, βιώσιμες πηγές ξυλείας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να προτιμώνται για την κατασκευή διαφόρων υποδομών (π.χ. πλατφόρμες διατροφής και κλωβοί πουλιών, περιφράξεις, και παρατηρητήρια).
- Εκτός από βιώσιμη ξυλεία, η ΥΘΠ θα χρησιμοποιεί επαναχρησιμοποιημένα ή ανακυκλωμένα προϊόντα ή πρώτες ύλες ξυλείας αντί για πρωτογενή προϊόντα ξύλου, οπουδήποτε αυτό θεωρηθεί δυνατό.
- Επιπλέον, κάθε χρησιμοποιημένη ξυλεία, σύμφωνα με τις ανάγκες της ΥΘΠ, θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα ανακύκλωσης μετά τη χρήση της ή ακόμη και να ανακυκλώνεται.
- Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η ΥΘΠ θα πρέπει με σύνεση να εξετάσει την πηγή της ξυλείας πριν προχωρήσει σε οποιοσδήποτε αγορές. Συγκεκριμένα, δεν θα πρέπει να αγοράζεται πρωτογενής ξυλεία που προέρχεται από απειλούμενα και σπάνια είδη δένδρων ή ακόμη και δέντρα που κόβονται από απειλούμενα και προστατευόμενα ενδιαιτήματα.
- Τοπικά παραγόμενα προϊόντα ξύλου, πάντα πιστοποιημένα από το Συμβούλιο Δασικής Διαχείρισης (Forest Stewardship Council), θα προτιμώνται σε σύγκριση με αντίστοιχα από απομακρυσμένους προμηθευτές, (βλ. Παράρτημα Ι (2)).

- Γενικά, σημαντική προσπάθεια για την επίτευξη βιώσιμης ξυλείας και δασικών προϊόντων μπορεί εύκολα να επιτευχθεί με την επιλογή εταιρειών που ακολουθούν τα πρότυπα του Προγράμματος Έγκρισης Δασικής Πιστοποίησης (PEFC), (βλ. Παράρτημα Ι (1)).

Χημικά και προϊόντα καθαρισμού:

- **Καθαριστικά – Σαπούνια:** θα πρέπει να πληρούν τουλάχιστον τα **Στοιχειώδη Κριτήρια της εργαλειοθήκης της Ε.Ε.** Σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν στην αγορά προσφερόμενα προϊόντα που να πληρούν τουλάχιστον τα κριτήρια αυτά, θα πρέπει, τα προϊόντα που επιλέγονται να:
 - ❖ παρασκευάζονται από φυσικές πρώτες ύλες.
 - ❖ να μην περιέχουν λευκαντικές ουσίες που να βασίζονται στο χλώριο ή ενώσεις του χλωρίου.
 - ❖ τα λευκαντικά καθαριστικά να έχουν ως βάση οξυγονούχες ενώσεις.
 - ❖ να μην περιέχουν μοσχοξυλένιο (musk) ως αρωματικό.
 - ❖ να μην περιέχουν φωσφορικά άλατα (να προτιμώνται αυτά που περιέχουν ζεόλιθους).
- Όλα τα χημικά (και καθαριστικά) που θα χρησιμοποιούνται από την ΥΘΠ, και ιδιαίτερα αυτά που θα χρησιμοποιούνται επί καθημερινής βάσεως θα πρέπει να είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Δηλαδή:
 - ❖ όλα τα απορρυπαντικά πρέπει να είναι βιοαποικοδομήσιμα.
 - ❖ Σε περιπτώσεις όπου η χρήση χημικών ουσιών δεν μπορεί να αποφευχθεί, η ΥΘΠ θα πρέπει να προβλέπει ότι η διαχείριση και η αποθήκευση γίνεται σύμφωνα με τους κατάλληλους κανόνες υγείας και ασφάλειας.
 - ❖ Όπου είναι δυνατόν, τα τοξικά χημικά θα πρέπει να απορρίπτονται από εξειδικευμένο προσωπικό ή να ανακυκλώνονται.
 - ❖ Για τις πρακτικές καλλιέργειας (π.χ. στην περίπτωση σπορών σιτηρών / ψυχανθών για την παροχή συμπληρωματικής τροφής στην οροσειρά της Πάφου) πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο οργανικά λιπάσματα.

Τοξικές ουσίες:

Όλες οι πολύ τοξικές ουσίες πρέπει να αποφεύγονται όπου είναι δυνατόν και να αντικαθίστανται από τις αντίστοιχες μη τοξικές ουσίες.

- Οι επαναφορτιζόμενες μπαταρίες πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο αντί για αυτές της μιας χρήσης.
- Σε περιπτώσεις όπου η χρήση επικίνδυνων υλικών δεν μπορεί να αποφευχθεί, η ΥΘΠ θα πρέπει να προβλέπει ότι η χρήση και η απόσυρσή τους συμμορφώνονται με τις κατάλληλες απαιτήσεις και θα ανατίθενται σε εξειδικευμένους και πιστοποιημένους συνεργάτες.
- Θα γίνεται ανακύκλωση μπαταριών και λαμπτήρων.
- Θα γίνεται ανακύκλωση λιπαντικών και άλλων τοξικών ουσιών των οχημάτων.

Συσκευασίες:

- Η ΥΘΠ πρέπει να επιλέξει υλικά συσκευασίας και μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον. Για παράδειγμα, όταν χρησιμοποιούνται πλαστικές συσκευασίες, αυτές πρέπει να είναι κυρίως ανακυκλώσιμες, βιοδιασπώμενες, λιπασματοποιήσιμες ή βιοπλαστικές.
- Παρόμοια κριτήρια θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για όλα τα υλικά συσκευασίας, όπου αυτό είναι δυνατό.

➤ Διαχείριση αποβλήτων:

Η ΥΘΠ πρέπει να έχει ως βασική αρχή τη μέγιστη δυνατή μείωση κάθε είδους αποβλήτων.

Πλαστικό:

Το πλαστικό είναι ευρέως γνωστό για τις επιβλαβείς και μακροπρόθεσμες επιδράσεις του προς το περιβάλλον λόγω των ποικίλων επιβλαβών ουσιών που απελευθερώνονται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός πλαστικού προϊόντος, - από τη φάση της παραγωγής του και κατά τη φάση της άρνησής του ή της ανακύκλωσής του. Τα πλαστικά προϊόντα είναι επίσης γνωστά για την τεράστια διάρκεια ζωής τους και τις μακροχρόνιες καταστροφικές επιδράσεις που προκαλούν, ειδικά στο θαλάσσιο περιβάλλον. Συνεπώς:

- Η ΥΘΠ θα πρέπει να έχει ως κύριο σκοπό την ελαχιστοποίηση της χρήσης πλαστικού και ιδιαίτερα, τη χρήση πλαστικού μίας χρήσεως το οποίο δεν μπορεί να ανακυκλωθεί. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ανακυκλώσιμα πλαστικά.

Ανακύκλωση:

- Πριν εξεταστεί η ανακύκλωση ως φιλικό προς το περιβάλλον εργαλείο για τη διαχείριση αποβλήτων, θα πρέπει τελικά να αποφευχθεί η χρήση ειδών μίας χρήσης (π.χ. συσκευασία μίας χρήσης για τρόφιμα).

- Η ανακύκλωση θα πρέπει να εφαρμόζεται σε σταθερή βάση όπου όλα τα ανακυκλώσιμα είδη διακρίνονται από τα είδη μιας χρήσης ή/και τα μη ανακυκλώσιμα υλικά και τοποθετούνται στους ειδικά σχεδιασμένους τόπους ανακύκλωσης.
- Οι μπαταρίες και οι λάμπες πρέπει πάντα να ανακυκλώνονται.
- **Διαχείριση μελανοδοχείων:** Τα άδεια μελανοδοχεία θα πρέπει να επιστρέφονται στον προμηθευτή ο οποίος θα μεριμνήσει για τη σωστή διαχείρισή τους ή να συλλέγονται από κάθε Αρχή και να αποστέλλονται προς ανακύκλωση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Σχετικές πληροφορίες βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος, (www.moa.gov.cy/environment).
- Βλ. Παράρτημα Ι (12, 13, 14, 15, 16).

➤ **Κατανάλωση Ενέργειας - Μετακινήσεις:**

Χρήση οχημάτων και ρύποι:

- Οι διαδρομές που πραγματοποιούνται με τα οχήματα της ΥΘΠ θα πρέπει να γίνονται επιλέγοντας και χρησιμοποιώντας καύσιμα υψηλότερης ποιότητας (δηλαδή "πιο καθαρά"). Εάν εφαρμοστεί συστηματικά, η ενέργεια αυτή θα οδηγήσει σε ποσοτικές μειώσεις στο επίπεδο των επιβλαβών ρύπων και των εκπομπών που προκύπτουν από τη χρήση καυσίμων.
- Η διατήρηση της μηχανικής κατάστασης των οχημάτων σε υψηλά πρότυπα απαιτεί σίγουρα κάποιο κόστος, ωστόσο, θα διασφαλίσει την ελάχιστη δυνατή παραγωγή και απελευθέρωση επιβλαβών εκπομπών στην ατμόσφαιρα, καθώς και τις καλύτερες δυνατές επιδόσεις των οχημάτων και την ασφάλεια του προσωπικού.
- Η χρήση οχημάτων και μηχανημάτων με χαμηλές εκπομπές θα πρέπει επίσης να στοχεύετε, όπου είναι δυνατόν.
- Επίσης θα πρέπει να στοχεύεται η χρήση οχημάτων και μηχανημάτων με χαμηλές εκπομπές, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν.
- Τα λιπαντικά και άλλες τοξικές ουσίες οχημάτων θα πρέπει να ανακυκλώνονται.
- Κατά την αγορά και προμήθεια οχημάτων θα λαμβάνεται υπόψιν η ενεργειακή κατανάλωση και οι εκπομπές αέριων ρύπων κατά τη διάρκεια χρήσης τους. Με την προμήθεια περιβαλλοντικά φιλικότερων οχημάτων επιτυγχάνεται η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, και άλλων αέριων ρύπων (π.χ. NOx, NMHC, κλπ.) που είναι υπεύθυνα για το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής και για τα αυξημένα αναπνευστικά προβλήματα που παρουσιάζονται στον άνθρωπο. Η κατανάλωση λιγότερων καυσίμων είναι σημαντική για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης.

Ηλεκτρική ενέργεια:

Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας σε όλες τις υποδομές της ΥΘΠ.

- Οι λιγότερο απαιτητικές λύσεις ενεργειακού φωτισμού θα πρέπει να επιλέγονται. Για παράδειγμα, οι λαμπτήρες χαμηλής τάσης (ενεργειακής απόδοσης) πρέπει να χρησιμοποιούνται για εξωτερικό και εσωτερικό φωτισμό. Υπάρχουν τρεις κύριοι τύποι οικολογικών λαμπτήρων που διατίθενται στην αγορά: αλογόνου πυρακτώσεως, LED και CFL. Ωστόσο, τα πιο ενεργειακά αποδοτικά και ανθεκτικά (μεγάλη διάρκεια ζωής) από αυτά τα τρία είναι οι **λαμπτήρες LED και CFL**.
- Οι περιβαλλοντικοί παράμετροι που θα πρέπει να εξετάζονται για την επιλογή των καταλληλότερων **ηλεκτρικών προϊόντων φωτισμού** αφορούν τα εξής:
 - ❖ Ενεργειακή απόδοση.
 - ❖ Διάρκεια ζωής.
 - ❖ Η διατήρηση της φωτεινής ροής.
 - ❖ Η μέση περιεκτικότητα σε υδράργυρο.
 - ❖ Η ελαχιστοποίηση των επικινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον ουσιών.
 - ❖ Συσκευασία.
 - ❖ Διαχείριση μετά το τέλος ζωής του προϊόντος.
- Οι λαμπτήρες οικιακής χρήσεως (εσωτερικού χώρου – γραφεία, κλπ.) θα πρέπει:
 - ❖ Να φέρουν κάποιο Οικολογικό Σήμα (π.χ. **EU Flower, Nordic Swan, Blue Angel Ecolabels** ή κάποιο ισοδύναμο – βλ. παράρτημα Ι (7, 11, 8)) ή/και,
 - ❖ Να φέρουν το σήμα για την μειωμένη κατανάλωση ενέργειας (**Energy Star** – βλ. παράρτημα Ι (5)) ή/και,
 - ❖ Σύμφωνα με την Οδηγία 2005/32/ΕΚ της Ε.Ε., για καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού για τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια, **απαγορεύεται η αγορά λαμπτήρων πυρακτώσεως.**
- Γενικά, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που απορρέουν από την κατανάλωση ενέργειας της ΥΘΠ μπορούν να ελαχιστοποιηθούν επιλέγοντας πηγές ενέργειας πιστοποιημένες από την **EKOenergy**. Πρόκειται για μια ετικέτα για την ηλεκτρική ενέργεια, η οποία διαχειρίζεται από το Ευρωπαϊκό δίκτυο EKOenergy. Μόνο η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μπορεί να πωληθεί με την ετικέτα του EKOenergy (βλ. παράρτημα Ι (3, 4)).
- Επίσης, η μόνωση χαραμάδων σε πόρτες και παράθυρα με ειδικές θερμομονωτικές ταινίες θα συμβάλει στην μείωση κατανάλωσης ενέργειας. Η τοποθέτηση των ταινιών αυτών στα ανοίγματα θα εμποδίζει τις απώλειες θερμότητας κατά τους χειμερινούς μήνες και τις απώλειες ψύξης κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

➤ **Ηλεκτρικές και Ηλεκτρονικές Συσκευές:**

Όλες οι άχρηστες ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές και μικροσυσκευές θα πρέπει να αποστέλλονται για ανάκτηση και ανακύκλωση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Η μη κερδοσκοπική εταιρεία Ηλεκτροκύκλωσης, (**WEEE Electrocyclosis Cyprus Ltd**) είναι αδειοδοτημένη για τη διαχείριση αυτού του εξοπλισμού. Η μη κερδοσκοπική εταιρεία Ηλεκτροκύκλωσης, (**WEEE Electrocyclosis Cyprus Ltd**) είναι αδειοδοτημένη για τη διαχείριση αυτού του εξοπλισμού (βλ. παράρτημα Ι (13)).

➤ **Φορητές Ηλεκτρικές Στήλες (Μπαταρίες):**

Όλες οι χρησιμοποιημένες μπαταρίες, θα πρέπει να συλλέγονται είτε στους ειδικούς κάδους που έχουν τοποθετηθεί σε διάφορα Κυβερνητικά Κτήρια, Δήμους και Οργανισμούς είτε σε αυτοσχέδιους κάδους (π.χ. κουτιά) και να παραδίνονται στο σύστημα ανακύκλωσης φορητών ηλεκτρικών στηλών (**Α.Φ.Η.Σ:** βλ. παράρτημα Ι (12)).

➤ **Χρήση νερού:**

- Βασική αρχή για την ΥΟΠ πρέπει να είναι η προσπάθεια περιορισμού της κατανάλωσης νερού σε καθημερινή βάση.
- Ο καθαρισμός των διαφόρων εξοπλισμών πρέπει να πραγματοποιείται με την ελάχιστη δυνατή κατανάλωση νερού.
- Η ρήξη οποιουδήποτε είδους αποβλήτων και ιδιαίτερα χημικών ή τοξικών ουσιών σε πηγές νερού απαγορεύεται αυστηρά.

➤ **Παροχή Τροφίμων:**

- Όσον αφορά την επιλογή και κατανάλωση τροφίμων, **θα πρέπει τουλάχιστον να τηρούνται τα Στοιχειώδη κριτήρια της Ε.Ε**, τα οποία εξετάζουν
 - ❖ μεθόδους βιολογικής παραγωγής,
 - ❖ και απορρίμματα συσκευασίας.
- Το **φάσμα προϊόντων** που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: φρούτα και λαχανικά, προϊόντα υδατοκαλλιέργειας, προϊόντα της θάλασσας, προϊόντα κρέατος και γαλακτοκομικά, και ποτά και ροφήματα, καθώς και για την παροχή σχετικών υπηρεσιών τροφοδοσίας.
- Αν και ο απώτερος σκοπός είναι **το μερίδιο των βιολογικών προϊόντων** να υπερβαίνει το μερίδιο των μη βιολογικών προϊόντων, και ταυτόχρονα να στοχεύεται η αυξημένη προτίμηση για φυτικά μενού, σύμφωνα με τα Στοιχειώδη κριτήρια της

Ε.Ε. περίπου το **25% της κάθε κατηγορίας προϊόντων** θα πρέπει να παράγονται με βιολογικές μεθόδους (σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007).

- Σε περιπτώσεις χρήσης υπηρεσιών τροφοδοσίας ψαριών και θαλάσσιων προϊόντων, το οικολογικό σήμα **MSC (Marine Stewardship Council)** θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως δείκτης για την αποφυγή της κατανάλωσης θαλάσσιων προϊόντων που προέρχονται από εξαντλημένα αποθέματα που δεν έχουν υποστεί αειφόρο συγκομιδή, (βλ. παράρτημα Ι (6)).
- Όσον αφορά την **συσκευασία των προϊόντων** – πρέπει να παρέχονται σε **δευτερογενή** συσκευασία και/ή συσκευασία μεταφοράς με άνω του **45% αναλογία ανακυκλωμένων υλικών**. Επίσης, τα προϊόντα αυτά θα πρέπει να παρέχονται σε υλικά συσκευασίας που **βασίζονται σε ανανεώσιμες πρώτες ύλες** και δεν παρέχονται σε ατομικές μερίδες.
- Επίσης, βλ. Παράρτημα Ι (9, 10).

➤ **Χαρτί και φωτοτυπίες:**

- Οι περιβαλλοντικοί παράμετροι που θα πρέπει να εξετάζονται για την επιλογή του καταλληλότερου χαρτιού αφορούν τα εξής:
 - ❖ το προϊόν να έχει παραχθεί από ειδικές ανακυκλωμένες ίνες.
 - ❖ το προϊόν να μην έχει λευκανθεί με χλώριο.
 - ❖ το προϊόν να προέρχεται από πιστοποιημένη αειφορική ξυλεία.
 - ❖ να μην προέρχεται από δέντρα (tree-free), αλλά από άλλες πρώτες ύλες (βαμβάκι, λινάρι, κλπ).
 - ❖ οι εκπομπές θείου και διοξειδίου του άνθρακα κατά την παραγωγή του είναι περιορισμένες.
- Σε περιπτώσεις που η χρήση πρωτογενούς χαρτιού δεν μπορεί να αποφευχθεί ή θεωρείται απαραίτητη, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στο επικυρωμένο χαρτί **FSC (Forest Stewardship Council)**. Για να αποδειχθεί τέτοια επιλογή προμηθειών χαρτιού, όλα τα προϊόντα πρέπει να φέρουν τις ειδικές πιστοποιήσεις (βλ. Παράρτημα Ι (1 & 2)).

➤ **Οικολογικά σήματα:**

- Υπάρχουν πολλά οικολογικά σήματα τα οποία σχεδιάστηκαν για να βοηθήσουν τους αγοραστές να εντοπίσουν και να επιλέξουν βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Υπάρχουν ορισμένα κριτήρια που καθιστούν ένα οικολογικό σήμα αξιόπιστο. Τα κυριότερα είναι τα εξής:
 - ❖ Θα πρέπει να βασίζεται σε κριτήρια που είναι αντικειμενικά επαληθεύσιμα και αμερόληπτα.

- ❖ Αφορά μόνο τα κριτήρια που συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο της σύμβασης για τον έλεγχο της.
- ❖ Θεσπίζεται μέσω μιας ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας όπου συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς που εμπλέκονται στην αλυσίδα παραγωγής, παροχής και κατανάλωσης ή χρήσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας (κυβερνητικοί φορείς, καταναλωτές και κοινωνικοί εταίροι, κατασκευαστές, διανομείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις).
- ❖ Εξετάζεται και τίθεται από τρίτα νομικά πρόσωπα στα οποία ο οικονομικός φορέας που ζητεί την επίτευξη του σήματος δεν μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή.

Στο Παράρτημα Ι του παρόντος εγγράφου παρέχεται κατάλογος με τα οικολογικά σήματα για να βοηθήσει την ΥΘΠ στην επιλογή βιώσιμων εταιρειών για προϊόντα και υπηρεσίες που είναι διαπιστευμένα για τη βιωσιμότητά τους και τη μειωμένη περιβαλλοντική επίπτωση.

➤ Δημιουργώντας περιβαλλοντική συνείδηση:

- Όλο το προσωπικό από την ΥΘΠ θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή των πράσινων δημοσίων συμβάσεων.
- Είναι σημαντικό να επανεξετάζονται συχνά αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές των πράσινων συμβάσεων με το σύνολο του προσωπικού και άλλους επίσης συναφείς εταίρους να λαμβάνουν μέρος.
- Το προσωπικό πρέπει να εκπαιδεύεται σε θέματα βιωσιμότητας περιβάλλοντος.
- Η συνεργασία με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι προμηθευτές και οι εργολάβοι που ακολουθούν και εφαρμόζουν πολιτικές περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, θα αυξήσει την περιβαλλοντική συνείδηση εντός της ΥΘΠ.

➤ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος θα αναρτηθεί κατάλογος με τα προϊόντα που κυκλοφορούν στην Κυπριακή Αγορά τα οποία διαθέτουν κάποιο Οικολογικό Σήμα, ώστε να μπορούν εύκολα όλες οι Αρχές αλλά και ο κάθε ενδιαφερόμενος να έχει πρόσβαση και να ενημερώνεται για αυτά. Ο κατάλογος αυτός δημιουργήθηκε σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και τα οργανωμένα σύνολα (ΚΕΒΕ, ΟΕΒ) και θα συνεχίσει να αναβαθμίζεται.

1)

Το **PEFC** είναι ένας διεθνής μη κερδοσκοπικός, μη κυβερνητικός οργανισμός αφιερωμένος στην προώθηση της αειφόρου διαχείρισης δασών (SFM) μέσω ανεξάρτητης πιστοποίησης από τρίτους. Στόχος του είναι να προωθήσει την ορθή πρακτική στο δάσος και να εξασφαλίσει ότι τα δασικά προϊόντα (από ή όχι από ξύλο) παράγονται με σεβασμό των οικολογικών, κοινωνικών και δεοντολογικών προτύπων, λειτουργώντας σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού.

2)

Η πιστοποίηση του **Forest Stewardship Council (FSC)** εξασφαλίζει ότι τα προϊόντα προέρχονται από υπεύθυνα διαχειριζόμενα δάση που παρέχουν περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά οφέλη.

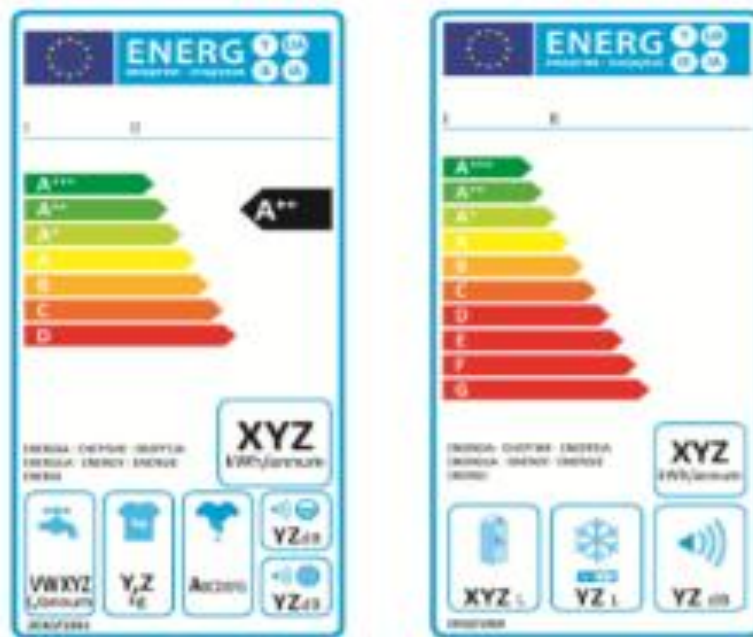
3)

Το **ευρωπαϊκό δίκτυο EKOenergy** αποτελείται από περισσότερες από 30 περιβαλλοντικές ΜΚΟ σε περισσότερες από 20 ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται για το μοναδικό περιβαλλοντικό σήμα για την ηλεκτρική ενέργεια που προέκυψε από μια πανευρωπαϊκή διαδικασία διαβούλευσης και εφαρμόζεται σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή αγορά και αναγνωρίζεται από ενδιαφερόμενους σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Το EKOenergy δεν αποτελεί μόνο εγγύηση ότι η ενέργεια παράγεται αποκλειστικά από ανανεώσιμες πηγές, αλλά λαμβάνει επίσης υπόψη και άλλα σημαντικά κριτήρια:

- I. Ενημερώνει τους καταναλωτές σχετικά με το πού και πώς παράγεται η ηλεκτρική ενέργεια που προμηθεύονται.
- II. Λαμβάνει υπόψη την αειφορία και την κλιματική αλλαγή. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του δικτύου EKOenergy για κάθε πωληθέν MWh (megawatt hour), θα καταβληθούν τουλάχιστον 10 λεπτά του Ευρώ στο **EKOenergy Climate Fund**.
- III. Συχνός έλεγχος και επαλήθευση - όλοι οι ισχυρισμοί του EKOenergy επαληθεύονται από ανεξάρτητους ελεγκτές, έτσι ώστε οι επαληθεύσεις να μην είναι προκατειλημμένες.

4)

Η περιβαλλοντική σήμανση της **Ενεργειακής Αποδοτικότητας**, κατηγοριοποιεί τις ηλεκτρικές συσκευές βάση της ενεργειακής απόδοσής τους κατά τη λειτουργία τους. Οι Ευρωπαίοι κατασκευαστές και διανομείς, είναι υποχρεωμένοι να δηλώνουν αυτήν την πληροφορία για κάθε συσκευή. Τα προϊόντα κατηγοριοποιούνται από το Α μέχρι το G. Όπου «Α» είναι το πιο αποδοτικό ενεργειακά προϊόν και «G» το λιγότερο (http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/labelling_en.htm).

5)

Η σήμανση με το **Ενεργειακό Αστέρι «Energy Star»**, δηλώνει ότι η ηλεκτρική κατανάλωση της συσκευής είναι κάτω από μια προκαθορισμένη τιμή, όταν αυτή βρίσκεται σε κατάσταση αναμονής (stand by), (www.energystar.gov).

6)

Εν συντομία, το **πρότυπο αλιείας MSC (Marine Stewardship Council)** ακολουθεί τρεις γενικές αρχές για να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα των θαλάσσιων προϊόντων σε όλη την αλυσίδα της παροχής τους:

- I. **Εγγύηση για την αειφορία αποθεμάτων ψαριού.** Απαιτεί ότι τα προϊόντα προέρχονται από βιώσιμη αλιεία για τους άγριους πληθυσμούς ψαριών, έτσι ώστε η αλιεία να μπορεί να συνεχιστεί επ' αόριστο, αποτρέποντας παράλληλα την υπέρ -εκμετάλλευση των θαλάσσιων αυτών πόρων.

- II. **Ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.** Οι αλιευτικές δραστηριότητες θα πρέπει να υποβάλλονται και να διαχειρίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρείται η δομή, η παραγωγικότητα, η λειτουργία και η ποικιλομορφία (δηλαδή η ακεραιότητα) του θαλάσσιου οικοσυστήματος από το οποίο εξαρτάται η ευημερία της αλιείας.
- III. **Αποτελεσματική διαχείριση.** Απαιτεί ότι η αλιεία πρέπει να πληροί όλη την τοπική, εθνική και διεθνή νομοθεσία και πρέπει να διαθέτει σύστημα διαχείρισης για να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και να διατηρεί τη βιωσιμότητα.

7)

Το **Ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα** είναι ένα σήμα περιβαλλοντικής αριστείας που απονέμεται σε προϊόντα και υπηρεσίες που πληρούν υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, δηλαδή από την εξόρυξη πρώτων υλών, μέχρι την παραγωγή, διανομή και διάθεση. Προωθεί την κυκλική οικονομία, ενθαρρύνοντας τους παραγωγούς να παράγουν λιγότερα απόβλητα και CO₂ κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας. Επιπλέον, τα κριτήρια της ετικέτας περιλαμβάνουν αξιολόγηση των προϊόντων όσον αφορά την αντοχή τους, την ευκολία επισκευής και ανακύκλωσης. Τέλος, τα κριτήρια οικολογικού σήματος της Ε.Ε. παρέχουν συμβουλευτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις εταιρείες που επιθυμούν να μειώσουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπό τους και για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των περιβαλλοντικών δράσεων τους πραγματοποιούνται έλεγχοι από τρίτους.

8)

Το Γερμανικό σήμα γνωστό ως «**Γαλάζιος Άγγελος**» (**Blue Angel**), δηλώνει ότι το προϊόν συμμορφώνεται με τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τα οποία έχουν τεθεί από το κράτος.

9)

Το σήμα για το **Ευρωπαϊκό βιολογικό προϊόν** (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance/organic-logo_en), δηλώνει ότι το προϊόν προέρχεται από βιολογική γεωργία που συνάδει με τον Κανονισμό 2092/92/EC (<http://ec.europa.eu/agriculture/organic>).

10)

Fairtrade is an ethical trade system with standards that are designed to support the sustainable development of small-scale producers and agricultural workers in the poorest and developing countries of the world. While aiming at that, its standards include social, environmental, and economic criteria, as terms of trade. Therefore, it gives consumers the opportunity to help reduce poverty while choosing environmentally friendly practices of agriculture.

11)

Το σήμα των Σκανδιναβικών χωρών γνωστό ως «**Κύκνος**», δίνεται σε προϊόντα τα οποία μειώνουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (www.svanen.nu).

12)

Η **εταιρεία Α.Φ.Η.Σ.** είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός στην Κύπρο που έχει αναλάβει τη διαχείριση του οικιακού τύπου ξηρών μπαταριών, (www.afiscyprus.com.cy).

13)

Η **Εταιρεία Διαχείρισης Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού - WEEE Electrocyclusis Cyprus Ltd**, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που αποτελείται από ένα σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων στην Κύπρο που έχουν συμβληθεί με στόχο την οργάνωση του πρώτου Συλλογικού Συστήματος Συμμόρφωσης για τη διαχείριση του Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού. (www.electrocyclusis.com.cy).

14)

Η πιο κάτω σήμανση δηλώνει ότι το προϊόν ανήκει σε εγκεκριμένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης όπου έχει πληρωθεί οικονομική συνεισφορά από τον κατασκευαστή για ανάκτηση της συσκευασίας, (www.cydot.com.cy).

15)

Τα πιο πάνω **σύμβολα ανακύκλωσης** δηλώνουν ότι το αντικείμενο ή μέρος του είναι ανακυκλώσιμο.

16)

Το παραπάνω **σύμβολο ανακύκλωσης** δηλώνει ότι το προϊόν είναι κατασκευασμένο από 100% ανακυκλωμένα υλικά.

Για επιπρόσθετα σύμβολα (π.χ. συγκεκριμένα σύμβολα ανακύκλωσης πλαστικού) μπορείτε να συμβουλευτείτε την ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος καθώς και το Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος της Κυπριακής Δημοκρατίας (2012-2014),

([http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/9B99E4EB2CA7A90DC2257F64003CF378/\\$file/%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B5%CF%82%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%A3%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/9B99E4EB2CA7A90DC2257F64003CF378/$file/%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B5%CF%82%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%A3%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf)).